

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยการวิเคราะห์ความเสี่ยง และผลตอบแทนในธุรกิจการเลี้ยงสุกรขุนในฟาร์มขนาดกลางแบบอิสระ ผู้วิจัยได้รวบรวมหลักการ และดำเนินงานของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรแบบมีพันธะสัญญาผูกพันกับบริษัทเอกชน และแบบอิสระตลอดจนศึกษาทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นหนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย และขอเสนอเป็นข้อสรุปของเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังหัวข้อต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเชิงทฤษฎี และการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง

2.2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเชิงทฤษฎี และการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง

1. ความเสี่ยง และการวัดความเสี่ยง

ผู้ผลิตเพื่อการค้าย่อมแสวงหาผลกำไรสูงสุด จากการบริหารจัดการ การผลิตตลอดกระบวนการ การจัดการด้านการเงิน และการจัดการการตลาดอย่างครบวงจร การทำกำไรสูงสุดของธุรกิจจำเป็นต้องคำนึงถึงความเสี่ยง (risk) และความไม่แน่นอน (uncertainty) สำหรับความไม่แน่นอนนั้นธุรกิจไม่สามารถคาดคะเนโอกาสที่เหตุการณ์ร้ายหรือดีจะเกิดขึ้นได้จึงได้มีการจัดการกับเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยการซื้อประกัน เช่นเดียวกับการจัดการกับความเสี่ยง แต่ในขณะเดียวกันธุรกิจสามารถตัดสินใจ และบริหารความเสี่ยงได้ เมื่อรู้โอกาสที่ความเสียหายจะเกิดขึ้น หรือความน่าจะเป็น (probability) (Hardaker and et al. , 2002; Cool, 2001)

เจริญศักดิ์ (2540) ได้เสนอกรอบแนวคิดทั่วไปของการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรไว้ว่าความเสี่ยงคือ โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถคำนวณค่าโอกาสการเกิดเหตุการณ์ในลักษณะค่าความน่าจะเป็นไปได้ โดยอาศัยข้อมูลการคำนวณทางสถิติและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะทำความเสียหายหรือผลกำไรให้เกิดขึ้นโดยสามารถตรวจวัดค่าความเสียหาย หรือผลกำไรเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือวัดออกเป็นตัวเงินนอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจะถูกจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยทำให้เกิดความเสียหายเพียงอย่างเดียว และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในลักษณะที่อาจเกิดโอกาสได้ผลประโยชน์ หรือสูญเสียผลประโยชน์ ฉะนั้นความเสี่ยงกรณีนี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจทั่วไปให้ความสำคัญ

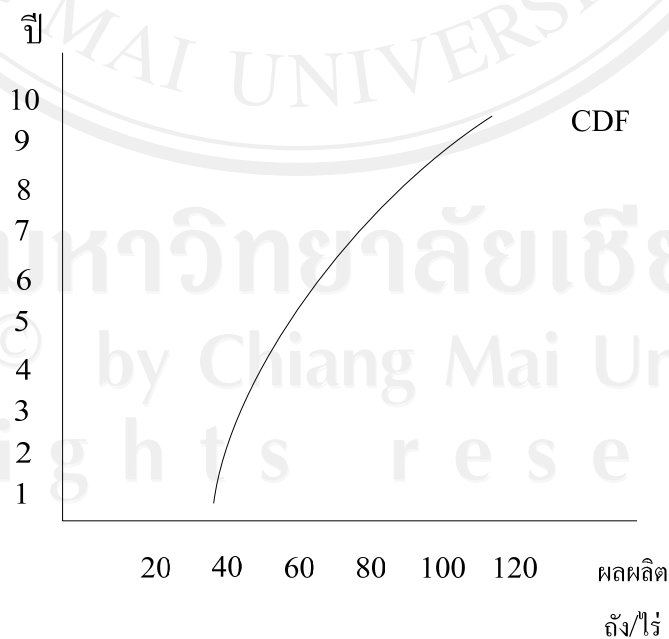
แหล่งความเสี่ยงมีทุกด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการผลิตและเทคโนโลยี ความเสี่ยงด้านราคาและการตลาด ความเสี่ยงด้านการเงิน ด้านกฎระเบียบ รวมถึงด้านคนงาน การที่ผู้ประกอบการจะตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุน หรือใช้ปัจจัยการผลิตขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับความเสี่ยงและความเต็มใจที่จะเสี่ยงในระดับใด (Kay et al. , 2005) อย่างไรก็ตามก่อนการตัดสินใจจะเกิดขึ้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องวิเคราะห์ความเสี่ยง และผลตอบแทนจากการลงทุนในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงก่อน

Kay et al. (2005) ได้สรุปวิธีการหาข้อมูล และวิเคราะห์โอกาสของความเสี่ยงไว้ดังนี้

ก. ใช้ข้อมูลสถิติเพื่อคำนวณค่าความน่าจะเป็น (probability) เช่น

ระดับผลผลิต (ถัง/ไร่)	จำนวนปีที่เกิดเหตุการณ์	ค่าความน่าจะเป็น
20-40	1	.10
41-60	4	.40
61-80	3	.30
>80	2	.20
	รวม 10	100

การใช้ฟังก์ชันการกระจายสะสม (cumulative distribution function : CDF) เพื่อแสดงระดับความเสี่ยง ดังรูปที่ 2.1 ฟังก์ชันการแจกแจงความน่าจะเป็นสะสม หรือ CDF เป็นฟังก์ชันที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสุ่ม ค่าของตัวแปรสุ่ม และความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ในแซมเปิลสเปซของการศึกษา

รูปที่ 2.1 ฟังก์ชันการแจกแจงความน่าจะเป็นของตัวแปรสุ่มสะสม

ข. การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ในกรณีที่ไม่มีข้อมูลสถิติ ซึ่งอาจเกิดจากสินค้านั้น เป็นสินค้าใหม่ แต่สามารถประเมินความน่าจะเป็นได้จากผู้เชี่ยวชาญ (expert opinion) โดยคำนวณเช่นเดียวกับวิธีที่ 1

ค. การวิเคราะห์ความเสี่ยงจากความแปรปรวน (variability) ซึ่งมีหลายวิธี คือ

(1) การใช้ช่วง (range) คือค่าต่ำสุด (minimum) และค่าสูงสุด (maximum)

(2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : SD) ซึ่งคำนวณได้ดังนี้

$$\sigma^2 = \text{variance} = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \dots\dots\dots (2.1)$$

และ ค่า SD = σ

เมื่อ X = ข้อมูล

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

n = จำนวนตัวอย่าง

3.3 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (coefficient of variance : CV)

$$CV = \frac{SD}{\bar{X}} \dots\dots\dots (2.2)$$

2. แนวคิดในการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง

เครื่องมือการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงในเชิงปริมาณมีหลายวิธีดังนี้ คือ

1. การตัดสินใจโดยใช้ pay off – matrix
2. การตัดสินใจโดยใช้ decision tree
3. การเปรียบเทียบอัตราความเสี่ยงกับอัตราผลตอบแทน หรือการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

ภายใต้ความน่าจะเป็น โดยอาศัยเส้น CDF — คือการวิเคราะห์ผลตอบแทนด้วยวิธีงบประมาณ (budgeting) ภายใต้ภาวะความเสี่ยง

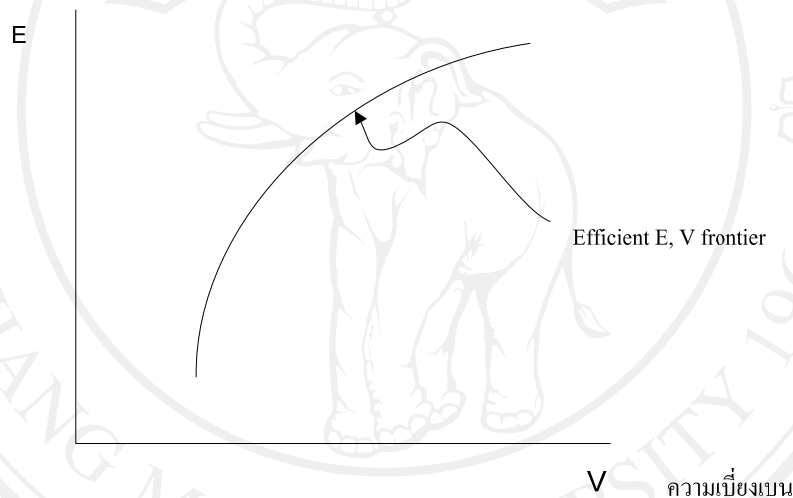
4. การวิเคราะห์ด้วย expected return – variance (E-V) สำหรับชุดการลงทุน (portfolio) ความเสี่ยง (risk) คือ ความไม่แน่นอนของอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับการลงทุน กล่าวคือ ผลตอบแทนจริง (actual return) แตกต่างจากผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ

Expected Return :

$$E(R_i) = \sum_{i=1}^n P_i R_i = R$$

ภาวะเศรษฐกิจ	โอกาสที่จะเกิดขึ้น (P_i)	อัตราผลตอบแทน (R_i)
เศรษฐกิจซบเซา	20%	5%
เศรษฐกิจปกติ	50%	12%
เศรษฐกิจเติบโตดีมาก	30%	20%

$$\begin{aligned} \text{Expected Return} &= P_1(R_1)+P_2(R_2)+P_3(R_3) \\ &= (.2)(.05)+(.5)(.12)+(.3)(.2) = 13\% \end{aligned}$$

รูปที่ 2.2 การวัดความเสี่ยงต่อหนึ่งหน่วยผลตอบแทนที่คาดหวัง

เมื่อ E = Expected return ของการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ

V = ความแปรปรวนซึ่งวัดในรูปของความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ที่มา : Hazell and Norton (1986) และ Hardaker et al.(2002).

3. แนวคิดของการลงทุนในระยะยาว

โครงการการผลิตซึ่งใช้เวลาหลายปีที่มีกระแสเงินสดเข้า และกระแสเงินสดออกเกิดขึ้น ภายหลังจากการลงทุนนั้น มีวิธีการประเมินความน่าลงทุนด้วยการวิเคราะห์ทางการเงิน ประกอบด้วย

1. มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (Net present value : NPV) เป็นเครื่องมือพื้นฐาน ภายใต้อความเสี่ยงเพื่อเลือกที่จะตัดสินใจ และลงทุนหรือไม่ลงทุน ซึ่ง Tozer (2009) เรียกว่า real option ดังนี้

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{R_t}{(1+\rho)^t} - K \quad \dots\dots\dots (2.3)$$

เมื่อ	$R_t = B_t - C_t$	
NPV	=	มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ
B_t	=	กระแสเงินสดเข้าของโครงการในปีที่ t
R_t	=	ผลตอบแทนสุทธิของโครงการในปีที่ t
C_t	=	กระแสเงินสดออกของโครงการในปีที่ t
t	=	ปีของโครงการ คือ ปีที่ $0, 1, 2, \dots, n$
ρ	=	อัตราส่วนคิดลด
n	=	อายุของโครงการ (ปี)
K	=	มูลค่าการลงทุนเริ่มแรก

การลงทุนจะคุ้มค่าเมื่อ K มีค่าน้อยกว่าเทอมที่หนึ่งของสมการที่ (2.3) การคำนวณความเสี่ยงที่เกิดจากราคา โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา คือ

$$P_t = (1+\phi)P_{t-1} + \lambda P_{t-1}v_t \quad \dots\dots\dots (2.4)$$

เมื่อ	P	=	ราคาของสินค้าหรือปัจจัยการผลิต
	ϕ	=	อัตราการเติบโต
	λ	=	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเติบโต
	v	=	ตัวแปรคลาดเคลื่อนซึ่งมีการกระจาย (0,1) ในช่วงเวลา t
	ค่าของ $\phi = m + (0.5) \lambda^2$	เมื่อ m	คือค่าเฉลี่ยของข้อมูลราคา $\ln(P_{t-1}/P_t)$

การที่ค่า λ หมายถึงความเบี่ยงเบนของข้อมูลราคา จึงนำไปใช้เป็นอัตราความเสี่ยงของราคาในค่า ρ ได้

2. อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal rate of return : IRR) คือ ผลตอบแทนเป็นร้อยละต่อโครงการหรือหมายถึงอัตราดอกเบี้ยในการคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่จะได้รับในอนาคตเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินทุนสุทธิของโครงการนั้นพอดี

รุ่งตะวัน (2548) การหา IRR เริ่มจากการหักผลตอบแทนออกด้วยค่าใช้จ่ายเป็นปีๆ ไปตลอดชั่วอายุของโครงการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนสุทธิในแต่ละปี หลังจากนั้นก็หาอัตรา

ส่วนลดที่จะทำให้ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันสุทธิรวมกันแล้วมีค่าเป็น 0 นั่นคือ อัตราส่วนลดที่จะทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่ได้รับในอนาคตเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินทุนสุทธิของโครงการนั้นพอดีหรืออัตราส่วนลดที่จะทำให้ผลรวมของมูลค่าปัจจุบัน (NPV) ที่เหมาะสมต่อการตัดสินใจลงทุนต้องมีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำหรือสูงกว่าต้นทุนของเงินทุน

มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$IRR = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+\rho)^t} - \left[\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+\rho)^t} + K \right] = 0 \quad \dots\dots\dots (2.5)$$

- เมื่อ ρ = อัตราส่วนคิดลด
 B_t = กระแสเงินสดเข้าของโครงการในปีที่ t
 C_t = กระแสเงินสดออกของโครงการในปีที่ t
 t = ปีของโครงการ คือ ปีที่ $0, 1, 2, \dots, n$
 n = อายุของโครงการ (ปี)
 K = มูลค่าการลงทุนเริ่มแรก

3. การวิเคราะห์ความไวของโครงการ (sensitivity analysis) จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการประเมินความทนต่อเหตุการณ์ในอนาคตที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากสถานการณ์เดิมของโครงการหรือเกิดจากปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น อัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงหรืออัตราเงินเฟ้อราคาขายสุกรในตลาดที่เปลี่ยนแปลง ต้นทุนลูกสุกรที่ไม่คงที่ ซึ่งมีผลกระทบต่อผลตอบแทนและต้นทุนของโครงการ

โดยสรุปแล้วในการพิจารณาความคุ้มค่าในการจัดสรรงบประมาณโครงการวิจัยนั้นสามารถพิจารณาได้จากเกณฑ์การตัดสินใจดังที่กล่าวมาข้างต้น หากผลงานวิจัยของโครงการใดสามารถสร้างผลกระทบจนเป็นผลให้ผลตอบแทนจากการลงทุนมีค่า NPV มากกว่าศูนย์ หรือค่า IRR มีค่าสูงกว่าอัตราคิดลดในการลงทุนแล้ว โครงการวิจัยนั้นย่อมเกิดความคุ้มค่าและมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการต่อไปอย่างแน่นอน

2.2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบททวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และขอเสนอเป็นข้อสรุปของเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อต่อไปนี้ (1) ระบบพันธะสัญญา (2) สถานการณ์การตลาดสุกร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระบบการผลิต

การผลิตในระบบพันธะสัญญา

Wiboonpongse et al. (1997) ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการเกษตรในระบบ พันธะสัญญาของประเทศไทย ได้ศึกษาเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระบบพันธะสัญญาทำให้เกษตรกรกับบริษัทมีผลประโยชน์ร่วมกัน เกษตรกรจะมีรายได้ที่แน่นอน มีตลาดรองรับผลผลิต ได้รับความสะดวกในการซื้อปัจจัยการผลิต สินเชื่อ และวิชาการสมัยใหม่ ส่วนผลเสียนั้นเกษตรกรจะขาดความเป็นอิสระในด้านการจัดการฟาร์ม ทำให้เกษตรกรขาดการพัฒนาความรู้ ขาดอิสระในการหาซื้อปัจจัยในการผลิต และได้รับราคาค่อนข้างต่ำ

รูปแบบ (บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อีสานจำกัด , 2534)

ธุรกิจสุกรการผลิตในแบบพันธะสัญญามีอยู่ 2 แบบ

ก. โครงการส่งเสริม (จ้างเลี้ยง) เกษตรกรผู้เลี้ยงมีที่ดินเป็นของตนเอง แต่ยังขาดโรงเรือน และอุปกรณ์การเลี้ยง กรณีนี้เกษตรกรจะต้องนำที่ดินไปจ้างกับสถาบันการเงินเพื่อให้ได้ทุนทรัพย์ เพื่อจัดสร้างโรงเรือน และจัดหาอุปกรณ์การเลี้ยง โดยมีข้อตกลงกับบริษัทให้เป็นผู้จัดหา พันธุ์สัตว์เลี้ยง ยา อาหารสัตว์ และอุปกรณ์การเลี้ยงให้ เมื่อเลี้ยงจนได้ขนาดตามกำหนด บริษัทจะนำไปจัดจำหน่ายโดยให้ผลตอบแทนแก่ผู้เลี้ยงในอัตราที่แน่นอน ซึ่งผู้เลี้ยงไม่ต้องเสี่ยงต่อความผันผวนของราคาตลาด

ข. โครงการประกันราคา เกษตรกรผู้เลี้ยงมีที่ดิน โรงเรือน อุปกรณ์การเลี้ยง และทรัพย์สิน อื่นๆ เป็นของตนเอง ได้ทำสัญญากับบริษัทที่ทำธุรกิจการเกษตร โดยได้รับสัตว์เลี้ยง ยา และอาหารสัตว์ ในรูปสินเชื่อ เมื่อเลี้ยงจนได้น้ำหนักและขนาดตามที่กำหนด จะส่งขายให้แก่บริษัท คู่สัญญาตามราคาที่ตกลงไว้

การผลิตในแบบอิสระ

การผลิตในแบบอิสระนั้นเกษตรกรจะเลี้ยงพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ ไว้ผสมพันธุ์เองสัดส่วน ระหว่างพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ เท่ากับ 1 : 15 เกษตรกรเจ้าของฟาร์มจะเลี้ยงลูกสุกรเพื่อจำหน่ายเป็นสุกร ขุนทั้งหมด นอกจากจำนวนลูกสุกรมีมากเกินไปขนาดของฟาร์มจะรองรับได้จึงจะจำหน่ายเป็นลูกสุกร หากเกษตรกรไม่มีพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์สุกร ก็จะซื้อลูกสุกรจากฟาร์มสุกรทั่วไปมาเลี้ยงเพื่อจำหน่าย

เป็นสุกรขุน วิโรจน์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงสุกรของวิโรจน์ฟาร์ม ตำบลหนองไผ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่าการจัดการเลี้ยงสุกรขุน หลังจากหย่านมสุกรจะมีน้ำหนักประมาณ 15-20 กิโลกรัม และจะนำไปเลี้ยงยังโรงเรือนขุน จนได้น้ำหนักประมาณ 100-110 กิโลกรัม จึงจำหน่ายสู่ท้องตลาดซึ่งจะใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 4-4.5 เดือน การจัดการในระยะนี้สิ่งที่สำคัญก็คือ การจัดการสุขาภิบาลที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด ตลอดจนมีระยะเวลาในการเลี้ยงที่ไม่นาน และคุณภาพซากที่ดีตรงตามความต้องการของตลาด

เบญจพล (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการการผลิตและการตลาดของการเลี้ยงสุกรในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย พบว่าในด้านการผลิตลูกสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยทั้งหมดนำลูกสุกรมาเลี้ยงเป็นขุน โดยส่วนใหญ่ซื้อจากฟาร์มอื่นระยะเวลาที่ใช้ในการเลี้ยงสุกรตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจำหน่ายของคร้วเรือนส่วนใหญ่จะใช้เวลา 4 เดือนสุกรขุนน้ำหนักต่อตัวเฉลี่ย 99.33 กิโลกรัม มีต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 3,838.20 บาท ส่วนใหญ่เป็นต้นทุนค่าอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับ เมธี (2549) พบว่าการเลี้ยงสุกรเป็นการค้ำน้นร้อยละ 60-70 ของต้นทุนในการผลิตเป็นค่าอาหาร การใช้อาหารเลี้ยงสุกรสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้อาหารที่ผสมเอง ด้านการตลาดสุกรที่จำหน่ายส่วนใหญ่จะมีน้ำหนักอยู่ในช่วง 95-100 กิโลกรัมสำหรับวิธีการจำหน่ายส่วนใหญ่ ขายส่งให้พ่อค้าปลีก ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสุกรเพื่อนำไปจำหน่าย ส่วนใหญ่ผู้ซื้อจะรับภาระค่าขนส่งเอง การจำหน่ายสุกรส่วนใหญ่ขายเป็นเงินสด สอดคล้องกับ วิโรจน์ (2551) พบว่าการจำหน่ายสุกรขุนมีทั้ง ขายเงินสดและเงินเชื่อ ซึ่งการขายเงินเชื่อมักมีปัญหาในเรื่องการชำระเงิน เพื่อตัดปัญหาในเรื่องของการค้างชำระของพ่อค้า จึงปรับมาขายเงินสดเป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเสี่ยงในการผลิตและการตลาด ส่วนใหญ่เกิดจากจะเกิดจากปัญหา ลูกสุกรพันธุ์ดีหายากและการถูกกดราคาในด้านรูปร่างและคุณภาพของสุกร

ภาณุวิชญ์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงสุกรขุนในฟาร์มขนาดกลางในจังหวัดราชบุรี โดยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ฟาร์ม พบว่าลูกสุกรที่ซื้อเข้ามาเลี้ยงมีน้ำหนัก 20 กิโลกรัม และจำหน่ายเมื่อมีน้ำหนัก 110 กิโลกรัม ระยะเวลาที่ใช้ในการเลี้ยง 4 เดือน อัตราการสูญเสียในระหว่างการเลี้ยงร้อยละ 2.5 ต่อรุ่น ด้านการตลาด ซื้อลูกสุกรเป็นเงินสดทั้งหมด ซื้ออาหารสุกรเป็นเงินเชื่อร้อยละ 50 ได้รับเครดิตการค้า 1 เดือน ซื้อยาและวัคซีน เป็นเงินเชื่อทั้งหมด ได้เครดิตการค้า 1 เดือน ความเสี่ยงที่พบจากการศึกษา พบว่า เกิดปัญหาในการจัดซื้อลูกสุกรในช่วงที่มีราคาสูง การจำหน่ายสุกรขุนไม่ได้ราคาตามที่ประกาศ และมีปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน

เสกสม (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบการเลี้ยงสุกรขุนประเภทมีสัญญาผูกพันและการเลี้ยงอิสระของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน จำนวน 108 ฟาร์ม ระยะเวลาการเลี้ยงสุกรขุนแต่ละรุ่นของเกษตรกรผู้เลี้ยงแบบมีสัญญาผูกพันและแบบอิสระส่วนใหญ่ใช้เวลา 3.90 เดือนและ 4.05 เดือน ตามลำดับ รายได้สุทธิจากการเลี้ยงสุกรขุนแบบมีสัญญาผูกพันและแบบอิสระแต่ละรุ่นของเกษตรกร 72,741.67 บาทและ 400,110.08 บาท ตามลำดับ เงินทุนกู้ยืมเพื่อมาลงทุนในการเลี้ยงสุกรขุนแบบมีสัญญาผูกพันและแบบอิสระของเกษตรกร 289,661.02 บาทและ 3,238,750.00 บาท ตามลำดับ รายได้สุทธิจากการเลี้ยงสุกรขุนแต่ละรุ่นและจำนวนเงินกู้ยืมเพื่อลงทุนในการเลี้ยงสุกรของเกษตรกร ผู้เลี้ยงสุกรขุนแบบอิสระมีรายได้สุทธิจากการเลี้ยงและเงินทุนกู้ยืมมากกว่าผู้เลี้ยงสุกรแบบสัญญาผูกพัน เนื่องจากผู้เลี้ยงสุกรขุนแบบอิสระมีการปรับเปลี่ยนแบบการเลี้ยงตามสภาวะขึ้นลงของตลาด จึงส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรสูง ส่วนผู้เลี้ยงสุกรแบบมีสัญญาผูกพันจะมีรายได้ที่แน่นอน เนื่องจากมีการประกันราคาและมีการทำสัญญากับบริษัท

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่พบการวิเคราะห์ความเสี่ยงในระบบการผลิตและการตลาด นอกจาก เจริญศักดิ์ (2540) ซึ่งเสนอกรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงในการทำธุรกิจฟาร์มสุกร

2. สถานการณ์ตลาดสุกร

ธงชัย (2547) ได้ทำการศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดสุกรของเกษตรกรในจังหวัดลำพูน พบว่าการกำหนดราคาสุกรในจังหวัดลำพูน จะประสบปัญหาผู้แทนของฟาร์มขนาดใหญ่ ที่ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน โดยจะตัดราคากันเอง และไม่มีการแจ้งการเพิ่มปริมาณแม่พันธุ์ตามความเป็นจริง เมื่อแม่พันธุ์สุกรตกูกมาก จำนวนสุกรขุนของแต่ละฟาร์มก็มีจำนวนมากขึ้น เมื่อสุกรขุนออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาาราคาสุกรตกต่ำ ความเสี่ยงจากการศึกษา พบว่าในด้านการผลิตสุกรส่วนใหญ่จะเกิดโรคท้องร่วง โรคระบบทางเดินหายใจ ซึ่งเกิดจากการจัดการการเลี้ยงที่ไม่มีประสิทธิภาพ และในด้านการตลาด สุกรมีราคาถูกราคาซื้อขายสุกรมีความไม่แน่นอน ราคาในท้องตลาดไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ไพลิน (2551) ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์ส่วนเหลือของการตลาดสุกรจังหวัดปทุมธานี พบว่ารูปแบบการผลิตและการค้าสุกรในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตโดยเป็นการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น ส่วนการตลาดจะผ่านตัวกลางทางการตลาดน้อยลง ลักษณะการดำเนินธุรกิจการค้าสุกรเป็นแบบครบวงจรมากขึ้น โดยผู้ค้าส่งสุกรชำแหละจะติดต่อซื้อสุกรกับฟาร์มโดยตรงไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางเหมือนในอดีต หรือแม้แต่ผู้ค้าปลีกบางรายก็จะติดต่อซื้อสุกรมีชีวิตจากฟาร์มโดยตรง แล้วจึงจ้างฆ่าและชำแหละเพื่อจำหน่าย

3. โครงสร้างตลาดสุกร

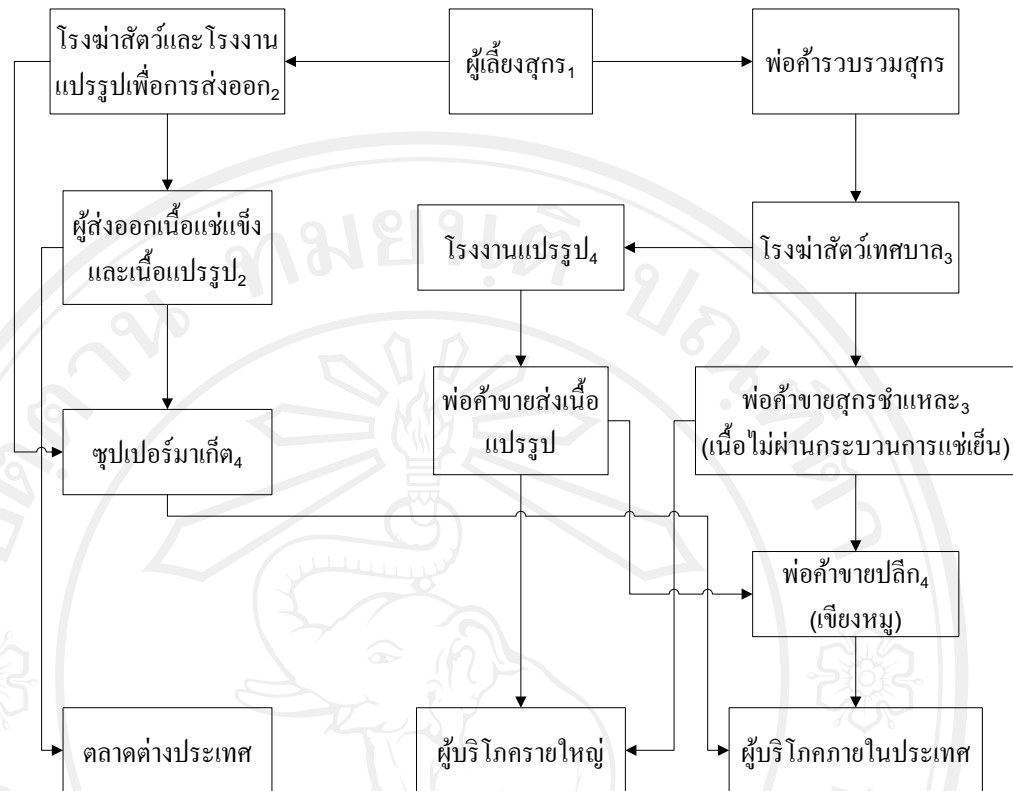
สมชาย (2549) การตลาดสุกรนั้นตามหลักการแล้วราคาเนื้อสุกรชำแหละจะต้องขึ้นอยู่กับราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์ม แต่ในความเป็นจริงนั้นราคาสุกรชำแหละมักจะสูงกว่าราคาสุกรมีชีวิตมาก เนื่องจากผู้ชำแหละเป็นคนกำหนดราคาเอง ปัจจุบันรัฐบาลได้เข้ามาควบคุมราคาสุกรชำแหละไม่ให้สูงผิดปกติซึ่งเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค โครงสร้างตลาดสุกรมีดังต่อไปนี้

ก. ตลาดสุกรมีชีวิตเพื่อนำไปชำแหละ ประกอบด้วย (1) พ่อค้ารวบรวมสุกรมีชีวิตหน้าหนัก 90 – 100 กิโลกรัม (2) พ่อค้าจรหรือพ่อค้าเร่อาจเป็นคนในท้องถิ่นเองหรือมาจากถิ่นอื่น (3) บริษัทขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะรับจ้างเลี้ยงให้กับบริษัท

ข. ตลาดสุกรชำแหละ เมื่อพ่อค้าสุกรมีชีวิตรวบรวมสุกรได้แล้วก็จะนำไปชำแหละแล้วนำไปส่งให้พ่อค้าขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละ หรืออาจจะทำการขายปลีกเองก็ได้ ตลาดสุกรชำแหละจะประกอบไปด้วย (1) พ่อค้าขายส่งสุกรชำแหละ (2) พ่อค้าขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละ (3) โรงฆ่าสัตว์ (4) โรงงานแปรรูปเนื้อสุกร

4. วิธีการตลาดสุกร

วิธีการตลาดสุกรจะเริ่มจากผู้เลี้ยง คือ เกษตรกร หรือบริษัทต่าง ๆ ที่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ถ้าเป็นเกษตรกรรายย่อยจะมีพ่อค้ามารับซื้อสุกรมีชีวิตจากเกษตรกรเพื่อรวบรวมส่งให้ผู้ค้าชำแหละทำการชำแหละส่งสุกรชำแหละให้พ่อค้าขายปลีก หรือโรงงานแปรรูปเนื้อสุกร ปัจจุบันการชำแหละสุกรต้องได้มาตรฐานตามระเบียบของทางราชการ ถ้าเป็นบริษัทขนาดใหญ่มักจะมีโรงเชือดของตนเองที่ได้มาตรฐาน วิธีการตลาดสุกรแสดงได้ดังรูปที่ 2.3

หมายเหตุ

- 1 = ความรับผิดชอบของกองควบคุมโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 2 = ความรับผิดชอบของกองสัตวแพทย์สาธารณสุข กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 3 = ความรับผิดชอบของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- 4 = ความรับผิดชอบของกองควบคุมอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

รูปที่ 2.3 วิธีการตลาดเนื้อสุกรในประเทศไทย และหน่วยงานทางราชการที่ควบคุมดูแลการทำงานของโรงงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเนื้อสุกร

ที่มา : (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2544, หน้า 421)